

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 13 czerwca 2024 r.

ZP-NKWR.431.2.21.2024.EM

Pani
Agnieszka Banach-Górczyk
Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Kamiennej Górze

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 6, 7 i 8 maja 2024 r. na podstawie art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 177 ze zm.), zwanej dalej „ustawą”, kontrolerzy z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu: Emilia Molska-Kaźmierczak – starszy inspektor wojewódzki i Piotr Szafarowicz – główny specjalista, przeprowadzili kontrolę kompleksową w trybie zwykłym w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kamiennej Górze, zwanym w dalszej części niniejszego wystąpienia „PCPR” lub „Centrum”.

Przedmiotem kontroli była ocena działalności PCPR w zakresie szkolenia i kwalifikowania kandydatów do opieki nad dzieckiem w rodzinnej pieczy zastępczej, usamodzielnień pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, kierowania dzieci do instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz zgodności zatrudniania z wymogami kwalifikacyjnymi. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 19 grudnia 2023 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem Kontroli na I półrocze 2024 r.

W okresie objętym kontrolą, tj. od dnia 1 maja 2023 r. do dnia 6 maja 2024 r. funkcję Dyrektora PCPR do dnia 30 listopada 2023 r. pełnił Pan Tomasz Przybyszewski, a od dnia 1 grudnia 2023 r. pełniła Pani Agnieszka Banach-Górczyk, odpowiedzialni za realizację zadań w ocenianych obszarach.

Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie udostępnionej dokumentacji merytorycznej realizowanych zadań, ankiety z działalności PCPR w kontrolowanym okresie,

dokumentów z akt osobowych potwierdzających kwalifikacje zawodowe osób zatrudnionych na stanowiskach koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, aktów prawa miejscowego, oświadczeń dyrektora oraz upoważnionego do składania wyjaśnień kierownika zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i pomocy instytucjonalnej. Kontrola została odnotowana w książce kontroli pod numerem 37.

W zakresie działalności jednostki podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną z nieprawidłowościami, a jej uzasadnieniem jest ustalony stan faktyczny i prawny. Możliwą przyczyną wystąpienia nieprawidłowości było nieprzestrzeganie obowiązujących przepisów prawa. Stwierdzona nieprawidłowość mogła mieć wpływ na obniżenie standardu realizowanych zadań.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kamiennej Górze realizuje zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie kamiennogórskim. W obowiązującym od 16 października 2018 r. Regulaminie organizacyjnym zawarto zapisy potwierdzające pełnienie przez jednostkę wskazanej powyżej funkcji. *(dowód: akta kontroli str. 21, 57, 59)*

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej prowadził nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, w myśl art. 76 ust. 4 pkt 1 ustawy. W ankiecie dot. działalności Centrum w okresie objętym kontrolą dyrektor wymienił działania podejmowane w tym zakresie. Wskazał, że nabór kandydatów odbywał się poprzez zamieszczanie informacji na tablicy informacyjnej i stronie internetowej PCPR oraz w mediach społecznościowych. Ogłoszenia zamieszczano również na stronie Starostwa Powiatowego w Kamiennej Górze oraz w lokalnych mediach takich jak powiatowa.info i Relacje Regionalne.pl. W czerwcu 2023 r. zorganizowano obchody Dnia Rodzicielstwa Zastępczego na terenie rezerwatu przyrody „Głazy Krasnoludków” w Gorzeszowie. W wydarzeniu opisywanym w lokalnych mediach wzięło udział około 150 osób, w tym rodziny zastępcze z podopiecznymi i zaprzyjaźnionymi osobami, wychowankowie i pracownicy placówek opiekuńczo – wychowawczych oraz przedstawiciele lokalnych władz. Opracowano także ulotki tematyczne, które rozpowszechniano wśród przedstawicieli sądu, ośrodków pomocy społecznej oraz szpitala na konferencji zorganizowanej w Starostwie Powiatowym w marcu 2024 r. Ulotki udostępniano również w siedzibie PCPR.

W ocenie organu kontroli podejmowane działania w zakresie naboru kandydatów są niewystarczające, czego odzwierciedleniem jest liczba kandydatów, tj. troje, którzy w okresie objętym kontrolą zgłosili się do Centrum.

W stosunku do kandydatów do prowadzenia rodzinnej pieczy zastępczej dokonano analizy ich sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej, o której mowa w art. 42 ust. 1 – 3 ustawy. Zaznacza się, że w stosunku do kandydatów będących w związku małżeńskim organizator nie zweryfikował ich w bazie danych Rejestru Sprawców przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym, co stanowi nieprawidłowość. W tym zakresie oparto się wyłącznie na oświadczeniach złożonych przez kandydatów.

Na podstawie przedłożonej dokumentacji stwierdzono, że organizator rodzinnej pieczy zastępczej przeprowadzał na podstawie oceny spełniania warunków określonych w ustawie wstępną kwalifikację kandydata/-ów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, a następnie sporządzał dokument potwierdzający jej przeprowadzenie. Zawierał on w szczególności datę przeprowadzenia wstępnej kwalifikacji oraz wskazanie, czy jest ona pozytywna czy negatywna. Dokument, o którym mowa powyżej, wydawano w postaci papierowej. Para małżeńska otrzymała negatywną wstępną kwalifikację. W dokumencie potwierdzającym jej przeprowadzenie organizator rodzinnej pieczy zastępczej szczegółowo uzasadnił przyczyny negatywnej oceny i wskazał obszary wymagające poprawy. Jednocześnie pouczył strony o przysługującym prawie wniesienia do sądu administracyjnego skargi na zasadach i w trybie określonym dla aktów lub czynności, o których mowa w art. 3 § 2 pkt 4 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2023 r. poz. 1634 ze zm.). Organizator rodzinnej pieczy zastępczej wydał pozytywną wstępną kwalifikację dla jednej osoby datowaną na dzień 21 lutego 2024 r. i ważną przez okres dwóch lat. Do dnia kontroli kandydat ten nie złożył wniosku o szkolenie, o którym mowa w art. 44 ust. 1 ustawy.

W związku z powyższym w okresie objętym kontrolą Centrum nie organizowało szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka. Nie wydawało także świadectw ukończenia szkolenia oraz zaświadczeń kwalifikacyjnych potwierdzających jego ukończenie, tym samym spełnianie warunków określonych w art. 42 ust. 1 – 3 ustawy oraz ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej, zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 2 ustawy.

W sytuacji pozyskania kandydatów do prowadzenia rodzinnej pieczy zastępczej jednostka odnowi licencję na prowadzenie szkoleń dla rodzin zastępczych wg programu szkoleniowego „Rodzina” Stowarzyszenia Rodzin Adopcyjnych i Zastępczych „PRO FAMILIA”.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej prowadził działalność diagnostyczno – konsultacyjną, której celem było pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny

zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno – pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczę, zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 12 ustawy. Odbywało się to m. in. poprzez rozmowy informacyjne, analizę dokumentów osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. W myśl art. 42 ust. 7 ustawy, okoliczności, o których mowa w ust. 1 – 3 tego przepisu, ustalano na podstawie przeprowadzonej przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej analizy sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka. Zgodnie z oświadczeniem dyrektora psycholog zatrudniony w Centrum przeprowadzał badania psychologiczne i sporządzał opinie o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, o których mowa w art. 42 ust. 1 pkt 5 lit. b ustawy. Psycholog udzielał również wsparcia rodzinom zastępczym zgłaszającym taką potrzebę.

W Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kamiennej Górze w okresie objętym kontrolą w ramach szkolenia i wspierania psychologiczno – pedagogicznego osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczę odbyły się dwa szkolenia: „Między nami rodzicami – jak dobrze wychować nastolatka” oraz „Trudności wychowanków w pieczy zastępczej, a zjawisko wypalenia zawodowego u rodziców zastępczych”. Ponadto udzielano konsultacji:

- rodzinom zastępczym w zakresie rozwiązywania problemów wychowawczych (24 rodziny – 58 konsultacji), wspierano przy kierowaniu wychowanków do lekarzy specjalistów,
- rodzicom biologicznym dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej (1 osoba uczestniczyła w 5 konsultacjach oraz 3 w 16 spotkaniach pn. „Szkola dla rodziców”),
- przy sporządzaniu diagnozy dzieciom w pieczy zastępczej w zakresie funkcjonowania emocjonalnego i społecznego, doświadczania przemocy (20 dzieci – 40 konsultacji) .

(dowód: akta kontroli str. 25-29, 33-37)

W okresie objętym kontrolą dyrektor PCPR był upoważniony przez starostę kamiennogórskiego do prowadzenia rejestru danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rejestru danych o osobach pełniących ww. funkcje. Analiza przedłożonych dokumentów wykazała, że w Centrum nie prowadzono osobnego rejestru osób zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka

oraz osób pełniących ww. funkcje. PCPR za każdym razem, gdy pozyskał kandydata do pełnienia ww. funkcji powiadamiał Sąd w Kamiennej Górze przekazując jednocześnie dane i informacje o kandydatach wskazane w art. 46 ustawy. Na podstawie powyższej dokumentacji nie było możliwości stwierdzenia realizacji obowiązku przekazywania do sądu danych i informacji z wymaganych rejestrów. W myśl art. 34 ust. 1 i 7 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r. poz. 2140), do upływu 3 miesięcy od dnia wskazanego w obwieszczeniu ministra do spraw rodziny, starosta prowadzi rejestry, o których mowa wyżej, na zasadach dotychczasowych. Nieprowadzenie rejestrów, o których mowa powyżej, stanowi nieprawidłowość. *(dowód: akta kontroli str. 22-24, 57-58)*

W toku czynności kontrolnych, w sprawach dotyczących usamodzielnień wychowanków opuszczających pieczę zastępczą, ustalono, że:

1. Pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i na zagospodarowanie była przyznawana osobom usamodzielnianym, które przebywały w pieczy zastępczej przez okres co najmniej: 3 lat – w przypadku osób usamodzielnianych opuszczających rodzinę zastępczą spokrewnioną oraz roku – w przypadku osób usamodzielnianych opuszczających rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka lub placówkę opiekuńczo – wychowawczą.
2. Pomoc na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie oraz na zagospodarowanie dla osób usamodzielnianych była przyznawana lub udzielana na wniosek, zgodnie z art. 143 ust. 1 ustawy. Wniosek o pomoc na kontynuowanie nauki i na usamodzielnianie, osoby uprawnione składały w powiecie właściwym do ponoszenia wydatków na finansowanie powyższej pomocy za pośrednictwem kierownika Centrum pomocy powiatu właściwego ze względu na miejsce pobytu osoby usamodzielnianej.
3. Do akt postępowań administracyjnych poddanych kontroli dołączone były zatwierdzone przez dyrektora Centrum indywidualne programy usamodzielnienia osób wnioskujących o pomoc.
4. Pomoc na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie i zagospodarowanie była przyznawana zgodnie z kryteriami określonymi w ustawie (odpowiednio art. 146, art. 149, art. 150 ustawy). Wysokość przyznanej pomocy była zgodna z obwieszczeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z 27 marca 2023 r. w sprawie wysokości kwot świadczeń przysługujących rodzinie zastępczej

i prowadzącemu rodzinny dom dziecka oraz wysokości pomocy dla osoby usamodzielnianej.

5. Pomoc na kontynuowanie nauki przyznano na czas nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25. roku życia.
6. Zgodnie z art. 151 ustawy przyznanie pomocy dla osoby usamodzielnianej następowało w drodze decyzji. Decyzje poddane analizie zawierały elementy wskazane w art. 107 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2024 r. poz. 572).
7. Po zakończeniu realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia jedna osoba usamodzielniana wraz z opiekunem usamodzielnienia i kierownikiem powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie dokonała oceny końcowej procesu usamodzielnienia.
8. W myśl art. 140 ust. 1 pkt 2 i pkt 3 oraz art. 143 ust. 1 ustawy, na wniosek osoby usamodzielnianej udziela się pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia oraz zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną. W okresie objętym kontrolą do Centrum nie wpłynął żaden wniosek o udzielenie bądź zapewnienie ww. form pomocy. *(dowód: akta kontroli str. 29, 38-42)*

W sprawach dotyczących kierowania dzieci do instytucjonalnej pieczy zastępczej, kontrola przedłożonej dokumentacji wykazała, że na terenie powiatu kamiennogórskiego w instytucjonalnej pieczy zastępczej przebywało 32 wychowanków. W okresie objętym kontrolą wydano 16 skierowań dla dzieci do placówek opiekuńczo – wychowawczych działających na terenie powiatu. W dwóch przypadkach Centrum zwracało się do sądu, który wydał orzeczenie o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej, z wnioskiem o jego zmianę w części dotyczącej formy pieczy zastępczej.

Analiza akt wykazała, że we wszystkich przypadkach kierowanie dzieci i ich umieszczenie w instytucjonalnej pieczy zastępczej następowało zgodnie z art. 35 ust. 1, w związku z art. 182 ust. 1 i 2 ustawy oraz § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 292 poz. 1720 ze zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem”. Każdorazowo kierowanie dzieci odbywało się po zasięgnięciu opinii dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej, w której miały być umieszczone, zgodnie z § 4 rozporządzenia. Dzieci kierowano do instytucjonalnej pieczy zastępczej z uwzględnieniem ich wieku, spełniając wskazanie art. 95 ust. 1 ustawy mówiącego, iż w placówce opiekuńczo – wychowawczej typu

socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno – terapeutycznego są umieszczane dzieci powyżej 10. roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie. Dwoje dzieci poniżej 10. roku życia skierowano do placówki opiekuńczo – wychowawczej zgodnie z art. 95 ust. 2 ustawy. Wydawane przez Centrum skierowania do placówek opiekuńczo – wychowawczych zawierały datę i numer skierowania, wskazanie podstawy prawnej, nazwę placówki opiekuńczo – wychowawczej, do której kierowano dziecko, jego imię i nazwisko, datę urodzenia oraz sygnaturę akt postanowienia sądowego w sprawie. Skierowania były oznaczane pieczęcią Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz sygnowane przez dyrektora jednostki. W trakcie czynności kontrolnych dyrektor przedłożył imienne upoważnienie starosty kamiennogórskiego z dnia 1 grudnia 2023 r. W treści dokumentu nie zostało uszczegółowione kierowanie dzieci do pieczy zastępczej w imieniu powiatu, a brak tego umocowania i jednocześnie wykonywanie przedmiotowych zadań powiatu stanowi uchybienie. W świetle powyższego wskazuje się, że należy właściwie oznaczać podmiot, o którym mowa w § 2 rozporządzenia, kierujący dziecko do placówki opiekuńczo – wychowawczej. Ponadto zwraca się uwagę na konieczność sygnowania skierowań przez osobę działającą z upoważnienia Starosty w tym zakresie.

Przy kierowaniu dziecka do placówki opiekuńczo – wychowawczej przekazywano dostępną dokumentację, w szczególności odpis aktu urodzenia dziecka, w przypadku półsierot odpisy aktów zgonu rodzica, orzeczenie sądu o umieszczeniu dziecka w placówce, dokumentację o stanie zdrowia dziecka, w tym kartę szczepień, dokumenty szkolne. W sytuacji braku dokumentów, o których mowa powyżej, zwracano się pisemnie o ich wydanie do odpowiednich instytucji. W 3 badanych przypadkach nie przekazano informacji o prowadzonej pracy z rodziną dziecka i jej rezultatach. Sytuacje takie należy wyeliminować w przyszłości. Ponadto zasadne jest wskazywanie w treści skierowania wykazu dokumentów, które przekazuje się przy kierowaniu dziecka do placówki opiekuńczo – wychowawczej bądź dokumentowanie tego zdarzenia w inny sposób. W okresie objętym kontrolą nie kierowano dziecka cudzoziemców do placówki opiekuńczo – wychowawczej. Zgodnie z § 7 rozporządzenia o skierowaniu dziecka do placówki opiekuńczo – wychowawczej, informowano niezwłocznie sąd, który orzekł o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej.

Powiat Kamiennogórski zawierał porozumienia z innymi powiatami w sprawie przyjęcia dziecka oraz warunków jego pobytu i wysokości wydatków przeznaczonych na jego utrzymanie w placówce opiekuńczo – wychowawczej, zgodnie z art. 191 ust. 5 ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 30-32, 43-56)

Kontrola zgodności zatrudniania pracowników z wymogami kwalifikacyjnymi wykazała, że wszystkie osoby zatrudnione przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej do realizacji zadań w ustawowym zakresie miały kwalifikacje zawodowe do zajmowanych stanowisk. Koordynatorzy zostali zweryfikowani w zakresie, o którym mowa w art. 78 ust. 1 pkt 2 – 6 ustawy. *(dowód: akta kontroli str. 61)*

W wyniku przeprowadzonej kontroli kompleksowej w trybie zwykłym w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kamiennej Górze stwierdzono nieprawidłowości:

1. Nie zweryfikowano kandydatów do prowadzenia rodzinnej pieczy zastępczej w bazie danych Rejestru Sprawców przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym.
2. Nie prowadzono rejestru danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rejestru danych o osobach pełniących ww. funkcje.

Wobec powyższego wydaje się zalecenia pokontrolne:

1. Weryfikować kandydatów do prowadzenia rodzinnej pieczy zastępczej w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym.

Podstawa prawna: art. 42 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2024 r. poz. 177 ze zm.).

Termin realizacji: na bieżąco.

2. Prowadzić rejestr danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rejestr danych o osobach pełniących ww. funkcje.

Podstawa prawna: art. 34 ust. 7 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r. poz. 2140),

Termin realizacji: na bieżąco.

POUCZENIE

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2024 r. poz. 177 ze zm.).

W terminie do dnia **9 sierpnia 2024 r.** kierownik jednostki podlegającej kontroli winien powiadomić Wojewodę Dolnośląskiego o sposobie realizacji zalecenia, uwag i wniosków przedstawionych w niniejszym wystąpieniu.

STARSZY INSPEKTOR WOJEWÓDZKI

E. Molska-Kaźmierczak

Emilia Molska-Kaźmierczak

.....
(członek zespołu inspektorów)

GŁÓWNY SPECJALISTA

Patrycja Szafranowicz

.....
Patrycja Szafranowicz
(członek zespołu inspektorów)

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

Ewa Oleniacz

Zastępca Dyrektora

.....
w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej
.....
(kierownik jednostki kontrolującej)

